

Înțelepciunea e a ta numai când o dai altuia (Nicolae Iorga)

TEZAU

Foaie a Bibliotecii Academiei Române

Voievodul Neașoe Basarab

ANUL II, NR.11

NOIEMBRIE 2021

APARE LUNAR

Bucureștii de altădată și un fotograf celebru NICOLAE IONESCU

pag. 4-5

OCTAVIAN GOGA „POETUL PĂTIMIRII NOASTRE”

Mai trist ca gialgul un...

pag. 12

FAMILIA DE BOIERI GĂLEȘESCU

ȘI ISTORICUL EI

pag. 6-7

Monumentala biserică „Adormirea Maicii Domnului” din Curtea de Argeș

pag. 10-11

INDUSTRIAȘUL BAZIL G. ASSAN

ȘI CASA RIDICATĂ DE ARHITECTUL ROMÂN ION D. BERINDEY

pag. 8-9

GIACOMO GUARDI - VEDUTA DELL' ISOLA DI S. GIORGIO MAGGIORE E IL CANALE GIUDECCA

Desenul italian apare în colecția Cabinetului de Stampe odată cu donația academicianului Dimitrie Gherghel din 1894, a lucrării atribuite lui Giulio Romano, *Închinarea magilor*. Cele mai multe fac, însă, parte din marea colecție a academicianului George Oprescu, donație care a intrat în fondurile Cabinetului de Stampe între 1957- 1962 și care reprezintă un patrimoniu inestimabil pentru colecțiile din țară. Lucrările lui Giacomo Guardi (1764- 1835), un pictor venețian care s-a specializat în producția de vederi și vedute din orașul său natal, prezintă o atmosferă de un

farmec aparte și au o valoare istorică uriașă. Cele două vederi ale Veneției, *Veduta del Ponte di Rialto* și *Veduta dell' isola di S. Giorgio Maggiore e il canale Giudecca*, realizate de fiul lui Francesco Guardi, fac parte dintre cele cinci vederi documentare, tip carte poștală, lucrări caracteristice sfârșitului de secol XVIII și, mai ales, secolului al XIX-lea, folosite ca „suvenir” de către turiștii care frecventau pe atunci laguna, cu precădere britanici. Imaginile, lucrate în tempera, adevărate picturi decorative în miniatură, cu numeroase inscripții fascinante pe verso, rememorează locuri pline de

farmec din vechea Veneție. Ca artist, Guardi s-a angajat în continuarea ideilor marii tradiții a artei baroce venețiene într-o perioadă în care neoclasicismul și romantismul ajunseseră să prevaleze. Cu toate acestea, scenele sale din Veneția au și elemente neoclasiche și romantice. Opera lui este astfel o întruchipare fascinantă a acestei tranziții istorice. Emulând stilul tatălui său Francesco, el a căutat în mod similar să transmită lumina și atmosfera unei anumite scene; în arta lui Giacomo Guardi, totul este în continuă mișcare.

Cătălina Macovei

BUCUREȘTII DE ALTĂDATĂ ȘI UN FOTOGRAF

Născut la marginea Bucureștilor în toamna anului 1903, Nicolae Ionescu a fost crescut modest de mama sa, Rozalia, lucrătoare la Uzina de Gaz. Primele clase le-a urmat la una dintre cele mai vechi școli bucureștene, Școala Gimnazială „Ienăchiță Văcărescu”. Deși sărac și suferind din cauza multor neajunsuri, se dedica în întregime studiului, cheltuindu-și puținele economii pentru a cumpăra cărți. Izbucnirea Primului Război Mondial l-a împiedicat însă să urmeze cursurile unui liceu, fiind nevoit să se angajeze pentru a se putea întreține.

A început să lucreze la diverse tipografii ale vremii, precum „Fortuna”, „Minerva” și „Cultura Națională”, unde avea să-i cunoască pe Vasile Pârvan, I. G. Duca, Dr. C. Angelescu și Eugen Lovinescu.

Cu timpul, ajunge să se perfecționeze ca zețar sub îndrumarea lui Dimitrie Demetrian, unul dintre specialiștii eminenți, de al cărui sprijin s-a bucurat necondiționat. Dragostea pentru fotografie va face ca, în 1927, la numai 24 de ani, să facă parte din „Serviciul Fotografic al Armatei Regale”, prilej cu care începe să se dedice acestui domeniu în totalitate. Interesul lui Nicolae Ionescu s-a îndreptat spre fotografia documentară. Surprinde momente de pe străzile Bucureștiului, amestecul de vechi și nou, contrastul perpetuu care caracteriza orașul. Totodată călătorește în toată țara, pentru a înregistra tradiții, locuri, pe scurt, pentru a documenta întreaga Românie.

„Pasiunea pentru vânatoarea de fotografii m-a purtat pe drumuri, în lungul și în latul țării. Pe aceste drumuri, [pe] care, în cea mai mare

parte, le-am străbătut pe jos, cu sacul în spinare, aparatul de fotografiat pe umăr și ochii însetați de minunățiile locurilor ce colindam, am învățat nu numai să-mi cunosc, ci, mai ales, să-mi iubesc țara. (...) Astfel, an de an, neștiute decât de câțiva, s-au adunat într-o modestă căsuță aproape 7.000 de clișee, lucrute cu multă grijă – reproduceri fidele ale locurilor prin care am trecut, cu toate manifestările vieții, cu toate bucuriile și necazurile lor.” În 1930, pleacă în Franța, unde va lucra ca operator asistent, însă „văzând acalmia care domnea în studio” se reîntoarce în țară doar după câteva luni, hotărât a-și îndeplini visul înființării Muzeului de Fotografie.

Se angajează la tipografia „Cultura Națională”, unde muncește din greu pentru a-și atinge scopul:

„Atelierele lucrau în două echipe, iar eu eram singurul revizor și mai tot timpul eram obligat să lucrez în două echipe”. Datorită priceperii și pasiunii sale, numeroase locuri bucureștene, dar și orașe și peisaje din țară au fost surprinse în mod inegalabil: „Pasiunea pentru vânatoarea de fotografii m-a purtat pe drumuri, în lungul și în latul țării. Muzeul de Fotografie a rămas un vis neîmplinit. În 1937 ajunge director tehnic al ziarului „Adevărul”, de unde este retrogradat la puțin timp după instaurarea comunismului, în 1948. I se propune postul de profesor la Școala Tehnică de Arte Grafice, dar este imediat dat afară ca indezirabil. Urmează ani grei, în care mai degrabă supraviețuiește - vinde din fotografii, lucrează ca asistent pentru alți fotografi și, din când în când, mai colaborează la revista „Flacăra”. Cu ajutorul profesorului George Oprescu este angajat, în cele din urmă, ca fotograf al

Institutului de Istoria Artei de la Academia Română, de unde a fost pensionat.

Lucrările lui Nicolae Ionescu au obținut premiul II la Expoziția de fotografie a Oficiului Național de Turism din 1936 și placheta de bronz la Expoziția Internațională de fotografie de la Bordeaux în 1957. Adesea, când ne gândim la Bucureștii din anii interbelici, avem o imagine idealizată, de explozie de civilizație, care amprenta capitala României Mari în anii '30. În mahalale și suburii exista însă o lume extrem de săracă, lume care era prezentă și în centru, mai ales în

zona piețelor, bălciurilor și a prăvăliilor de vechituri. Marele fotograf, care a fost Nicolae Ionescu, a realizat nenumărate instantanee cu oamenii amărâți din București.

Din păcate, venirea comunismului la putere i-a năruit toate planurile. Asemenea multor altor artiști, comunismul l-a condamnat la sărăcie și uitare. Înțelegând pe deplin năruirea visului înființării unui Muzeu de Fotografie, a donat cea mai mare parte a muncii sale Cabinetului de Stampe al Bibliotecii Academiei Române.

Alina Popescu

Turnul-Clopotniță de la Mitropolie în 1920

Tinerimea română în Cișmigiu - 1929

CELEBRU - NICOLAE IONESCU

Banca Națională - 1924

Magazinul Dragomir Niculescu pe Calea Victoriei

Strada Lipscani spre Sf. Gheorghe - 1924

Începutul străzii Taica Lazăr - 1928

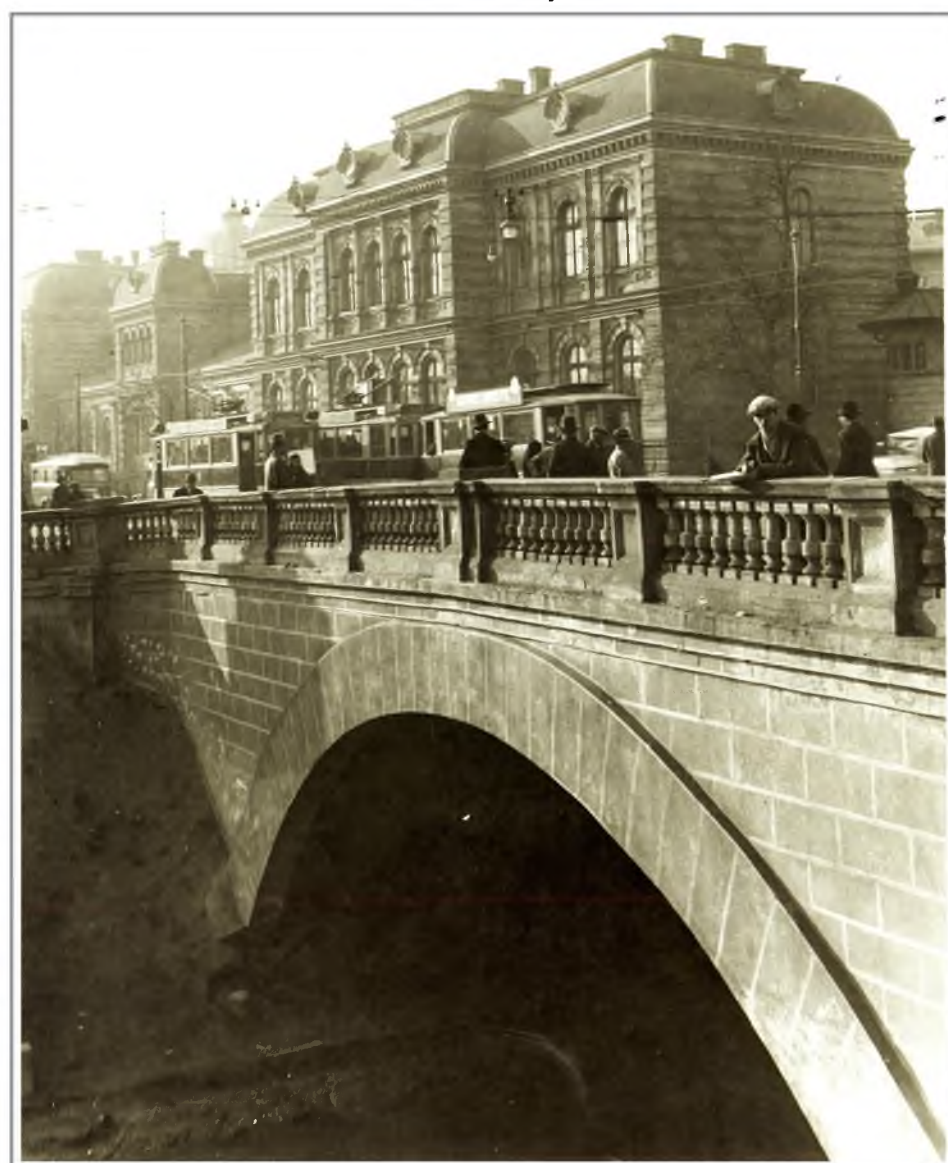
Lacul Floreasca

Cu sania la șosea

Podul Rahova

Podul peste Dâmbovița și Așezămintele Brâncovenești

La Moși

Parcul Carol

Calea Victoriei-1940

Restaurantul Flora

FAMILIA DE BOIERI GĂLEȘESCU

Este cunoscută menirea Bibliotecii Academiei Române ca păstrătoare a valorilor culturale naționale; fondul de documente ce aparțin familiei Găleşescu (Gălăşescu), care face parte din acele vechi familii fără descendenți, este important atât pentru informațiile pe care le conțin, cât și pentru faptul că oferă posibilitatea de a cunoaște aportul acestei familii la înfăptuirea României Mari.

Documentele au intrat în fondurile Bibliotecii Academiei la 11 mai 1945, prin donația lui Ioan Găleşescu și cuprinde, pe lângă documente de familie, și câteva caiete manuscrise privind descrierea traseului Dunării de la obârșie până la vărsare. Aceste manuscrise reprezintă o completare a lucrării lui Alexandru Găleşescu apărută în 1906 sub titlul *Dunărea de la obârșie până la Marea Neagră*. În prefața cărții, autorul mărturisește: „Adânc mișcat în sentimentul național, m-am hotărât să mă înjug la lucrarea de față, să spunem lumii că, afară de Dunărea de sus, cântată așa de bine și de mult în *Nibelungen Lied*, de Dunărea descrisă de unguri, de frumoasa Dunăre sârbească descrisă de sârbi, este o Dunăre românească, care este așa de importantă din toate punctele de vedere, încât face obiectul preocupărilor zilnice ale marilor State, pentru a-și asigura navigațiunea internațională pe această parte a Dunărei.

Cum însă darea la iveală a acestei lucrări coincide cu unul dintre mai mari evenimente ale Țării Românești, Jubileul de 40 ani (1866-1906) al Majestății Sale Regelui Carol al României, al acelu

Pitarul Ghiță Găleşescu

Profirița Găleşescu

rege căruia România îi datorează întregul progres al țării, pe toate căile, asigurându-i un loc de onoare în concertul european; nu am putut vorbi de Dunărea, unde Majestatea Sa Regele a întemeiat Dinastia Română, fără a vorbi de Dunărea din sus, de cea română, care este leagănul Augustei Dinastii Române”. Donația cuprindea și un număr de 55 de documente păstrate în fondul de sururi, documente care se referă la

membri marcanți ai familiei Găleşescu, Constantin și Alexandru.

Datele privind-l pe Constantin Găleşescu, locotenent colonel de cavalerie, le aflăm din genealogia familiei, publicată de Al. Găleşescu sub titlul *Neamul Găleşeștilor. Radu și Profirița* (București, Institut. de Arte Grafice „Bucovina”, 1930). Lucrarea lui Alexandru G. Găleşescu menționează că au fost 4 frați: Alexandru, Constantin, Petre

și Ion, copiii lui Gheorghe și Profira Gălăşescu; autorul adaugă că din această genealogie se vede că după moartea celor trei frați: Alexandru, Petre și Ion, ramura aceasta a Găleşeștilor se sfârșește și precizează: „pentru ca să se știe în veci, despre ființa acestei ramure, am scris această carte”.

Urmare a aceluiași idei suntem îndreptățiți să credem că ultimul fiu, Ion, a făcut donația către Biblioteca Academiei Române.

O informație prețioasă despre tatăl lor ne-o furnizează chiar Alexandru Găleşescu, spunând că „începând cu 1876, tatăl nostru a luat administrația Spitalului Colțea, pe care a condus-o până la 1888, când a ieșit la pensie. Tatăl nostru s-a bucurat de stima tuturor medicilor care erau în contact cu dânsul și studențimea medicală, pe care o trata cu afecțiune și amabilitate. El era un om statornic al datoriei, și înțelegea să o îndeplinească, cu mijloace civilizate, nu cu măsuri severe”. Documentele care au aparținut lui Constantin G. Găleşescu îl menționează pe acesta în perioada formării sale în școală, dar și în perioada glorioasei sale cariere militare. Astfel, aflăm că a fost elev mai întâi la școala primară de băieți culoarea de roșu, apoi la Liceul Sfântul Sava. Apoi, la 28 august 1880, a fost înrolat în armată, trecând prin toate gradele militare, începând cu gradul de sublocotenent acordat la 13 decembrie 1885. Ministerul de Război atestă că a absolvit Școala Specială de Cavalerie a României în august 1887, în 1892 absolvă Școala de Subofițeri din Bistrița și în 25 octombrie 1896 este înaintat în grad de căpitan.

Asociația Română pentru înaintarea și răspândirea științelor acordă în 1903 diploma de colaborator domnului Alexandru Găleşescu

ȘI ISTORICUL EI

Ioan Vodă Caragea

Ceea ce atrage însă atenția în contextul acestor documente este povestea Sultanei Găleşescu, o domnișoară din anturajul domniței Ralu, care, în 1817, se căsătorește cu Iancu Jianu, salvându-l de la spânzurătoare, după un vechi obicei al pământului. Această întâmplare este înfățișată de Alexandru G. Găleşescu în lucrarea *Neamul Găleşeștilor* apărută în 1930 în Tipografia Bucovina. În primăvara anului 1815, Iancu Jianu se predă, după ce reușise să învingă de mai multe ori puterile care îl urmăreau. Haiducului i se promisese de către serdarul lamandi că va merge cu el la București și că îl va grația. A fost stabilită suma de 1 838 de taleri, care a fost însușită de haiduc din visteria statului, bani care au fost returnați de către fratele său cel mare, Amza. În urma demersurilor făcute, vodă Caragea îl grațiază pe Iancu Jianu.

În toamna anului 1815, Iancu Jianu era chemat în judecată la Divanul Craiovei. Protopopul Ioan Ciucioi, Costache Arcescu, logofătul Șerban Stănescu și Stavri, sufragiul cămării domnești, cer despăgubiri pentru daunele provocate de ceata lui Iancu Jianu, daunele fiind evaluate de data aceasta la 20.000 de taleri. Iancu Jianu a avut o atitudine demnă și curajoasă și a recunoscut și alte acțiuni de acest fel. Divanul a decis ca întreaga avere a haiducului să fie scoasă la mezinț pentru a-i despăgubi pe cei păgubiți.

În realitate, hotărârea Divanului Craiovei, deși întărită de Vodă, nu a fost pusă în aplicare, de teama unei puternice reacții populare.

Că averea nu i-a fost vândută o dovedește și faptul că a fost moștenită de urmași. În atare situație, spre a da totuși satisfacție celor păgubiți de Jianu, domnitorul revocă porunca anterioară, prin care îl iertase pe Iancu Jianu, condamându-l la șase luni de detenție, la ocna Telega.

Spre sfârșitul lunii februarie 1816, haiducul a evadat, și-a reîntregit ceata și a atacat ocna Telega, eliberând și alți haiduci, printre care și haiducul sârb Nicolae Abraș, cu care s-a întovărășit, apoi, acționând împreună. Pentru că puterea celor doi crescuse, luptele împotriva puterilor se încheiau cu victoria haiducului. Iancu Jianu a rezistat

Iancu Jianu și haiducii săi

până în iarna anului 1817, când s-a ascuns într-o groapă dintr-o vie care îi aparținea. Serdarul lamandi reușește să-l găsească și să-l convingă să se predea, sub promisiunea că va fi iertat din nou de către Vodă Caragea. Prins și încarcerat, domnitorul nu a părut binevoitor cu haiducul, luând decizia de a-l condamna la moarte. Frații lui Iancu Jianu au intervenit pe toate căile, cu bani și alte presiuni. Un rol determinant l-a avut aranjamentul cu Sultana Găleşescu, de loc din Romanțași, care era fermecată de viteazul haiduc, deoarece faptele acestuia deveniseră de renume, și și-a manifestat dorința de a-l lua de soț. Aceasta o roagă pe fiica domnitorului să intervină pe lângă el, pentru a-i schimba hotărârea. Până la urmă, Vodă Caragea cedează rugămintelor și îl iartă din nou pe Iancu Jianu. Nunta lui Iancu Jianu cu Sultana are loc în 1817.

„Domnitorul însuși a poruncit să li se facă „cununia și nunta cea mai frumoasă“. În acest scop, vodă o înzestrează pe tânăra sultana cu 2.500 de taleri, bani lichizi, alți 200 de taleri pentru cheltuielile nunții, plus lucruri în valoare de 3.298 de taleri, în total, deci, întreaga zestre oferită de domnie valorând 5.998 taleri. Totodată, Sultana ducea în casa soțului său și zestrea pe care ea însăși o agonisise de-a lungul anilor, prin propria-i strădanie, 2500 de bani. Nunta a avut loc în luna octombrie, prilej cu care Iancu Jianu i-a dăruit tinerei sale soții partea de moșie pe care o posedea în hotarul Leu. Deși căsătoria a avut loc în momente dramatice și dificile, Jianu fiind direct interesat de încheierea acesteia, sperând în salvarea de la spânzurătoare, conviețuirea cu Sultana i-a asigurat o viață feiricită și împlinită.

Trebuie să menționăm că Alexandru Găleşescu semnează o serie de lucrări interesante cum sunt: „Trecerea Eforiei spitalelor civile Sfântul Spiridon din Iași asupra administrației Casei Sănătății

Publice”, București, 1927, „Sinaia, Scurtă privire retrospectivă, 1600- 1929, Casinoul, Apa minerală curativă după Valea Căinelui”, 1929, „Drepturile familiei Ghica ca membri în Administrația Averei Mănăstirii Pantelimon și a metohurilor sale”, 1889, „Spătarul Mihail Cantacuzino, 1650-1717”, 1906 etc. Alexandru Găleşescu mărturisește în *Neamul Găleşeștilor: Radu și Profirița*, că : „Alexandru Lapedatu, a destăinuit fratelui nostru Iancu, că împrejurul Sibiului se află o comună Galeș și toți cronicarii spun, că

Iancu Jianu

mare, născut în București la 21 august 1855, la botezul căruia a asistat și domnitorul Barbu Știrbei. El absolvă Liceul Sfântul Sava la 2 septembrie 1875, obținând Diploma de Bacalaureat eliberată de Universitatea din București la 7 august 1876.

Activitatea lui este recunoscută printr-o serie importantă de distincții și decorații ale Statului Român, dar și ale Imperiului Rus, dintre care amintim: Ordinul Coroana României, Ordinul Sfântul Stanislas clasa a III-a, în 1897 și

Biserica ortodoxă din satul Găleşești

răzeșii din acest loc s-au coborât cu Radu Negru, pe Argeș în jos și au întemeiat mai întâi satul Galeș și apoi satul Găleşești ot sud Argeș”. Din cărțile domnești, din zapisele, izvoadele și diatele, ce au ajuns până la noi nu am putut descoperi genealogia acestei familii înainte de 1747, când Matei Ghika Voievod a orânduit șase boieri, care să aleagă și să hotărască, după cererea biv vel slugerului Gheorghe Rătescu, moșia ce se cheamă Găleşești ot sud Argeș, și i-a dat o carte de alegere cu leatul 1747 mai 15.

În *Marele Dicționar Geografic al României* plasa Găleşescu este menționată „la sud-est de județul Argeș, mărginită la nord cu plasa Pitești și în parte cu județul Dâmbovița, de care este despărțită prin râul Argeș. Plasa Găleşești este udată în tot lungul ei de râurile Neajlovul și Drimbovnicu. Comuna a luat numirea după familia boierilor Găleşești, care este foarte veche”. Autorul genealogiei, Alexandru G. Găleşescu, este fratele cel mai

Ordinul Sfântul Stanislas clasa a II-a la 19 februarie 1902 .

La 29 decembrie 1900 este numit în funcția de șef al serviciului spitalelor din Eforia Spitalelor Civile.

În familia pitarului Găleşescu și a Profiriței, născută Pangal, în afară de Alexandru Găleşescu, necăsătorit, mai întâlnim pe Zoe, căsătorită Alexandrescu, văduvă, născută în 1857, Ecaterina, necăsătorită, 1859-1929, Constantin Găleşescu, locotenent-colonel de cavalerie, necăsătorit, 1860-1929, Maria căsătorită Verzea, văduvă, doctorul Petre Găleşescu, profesor universitar, căsătorit, fără copii, născut în 1870, Alexandrina căsătorită Marinoiu, născută 1872 și Ion Găleşescu, divorțat, născut în 1874.

Alexandru Găleşescu încheie genealogia cu mențiunea: „... Pentru ca să se știe în veci, despre ființa acestei ramure, am scris această carte”.

Dr. Oana Lucia Dimitriu

INDUSTRIAȘUL BAZIL G. ASSAN ȘI CASA RIDICATĂ

Familia Assan are o origine vlaho-balcanică care coboară până în secolul al XII-lea. În secolele al XIV-lea și al XV-lea o întâlnim cu precădere în sudul Moldovei, în ținuturile Tecuci și Covurlui, unite azi în județul Galați, unde aveau moșii întinse. Între timp, membrii familiei Assan au căpătat și porecla de «Cilibiu», care în limba turcă înseamnă vestit, nobil.

Cu secolul al XVIII-lea ajung și în Valahia, în categoria funcționarilor domnești, cum au fost panul Assan vel sluger în divanul Valahiei la 1717 sau Constantin Assan, biv-vel căpitan de legegii la 1744. La începutul secolului al XIX-lea sunt menționați în genealogii Teodor Assan, căsătorit cu Eufrosina Grădișteanu, precum și copiii lor Constantin și Marie Assan. Un alt membru al familiei, Gheorghe Assan, a folosit veniturile familiei pentru cea mai ingenioasă investiție a epocii: o moară mecanică. Ieșind de pe Calea Moșilor spre Târgul Moși, la mică distanță și în stânga barierei de odinioară, se înalță impozanta construcție a «Fabricilor Assan».

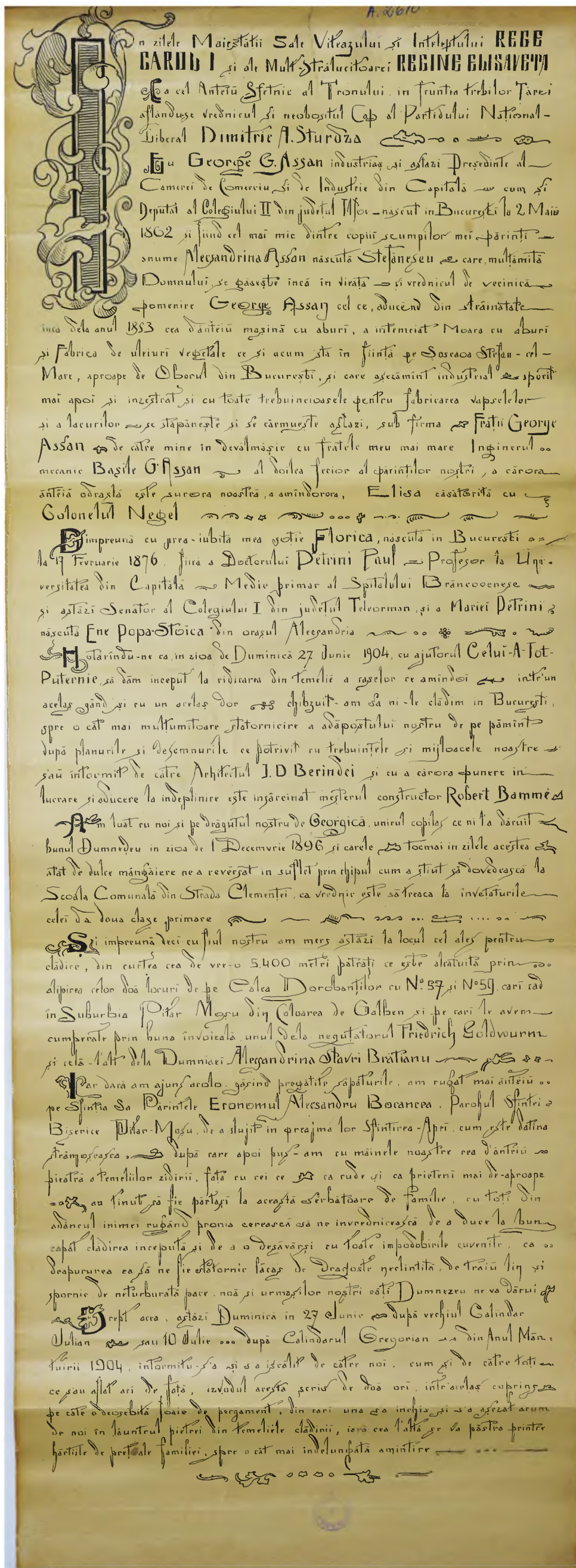
Istoricul acestor fabrici are o mare importanță pentru industria românească.

Începutul acestei mari întreprinderi a fost unul modest: o mică instalație de presare pentru ulei acționată prin forță umană și câteva pietre de măcinat grăunțe puse în mișcare de cai. Înzestrat cu un deosebit spirit comercial, G. Assan tatăl, dându-și seama de importanța forței motrice în industrie, a adus și a instalat cu mare greutate în 1853 prima mașină cu aburi de la Casa Siegel din Viena. Moara Assan măcina la 1910 până la 7 vagoane de grâu pe zi, producând până la 4 vagoane de făină, ce pot alimenta o treime din populația Bucureștiului, adică 100.000 de oameni pe zi și producea mărfuri în valoare de 3.000.000 de lei anual. Făina și celelalte produse ale morii Assan erau vândute în toată țara. Brutarii își măcinau grâul pe cheltuiala proprie.

Atât moara, cât și fabrica de pâine din clădire, au funcționat timp de aproape 150 de ani. Instalația marchează momentul începutului industrializării urbane din România. Succesul afacerii a permis familiei să-și construiască o reședință de mare rafinament arhitectural și estetic într-o zonă a Bucureștiului, care la sfârșitul secolului al XIX-lea nu anunța nimic din aglomerația de astăzi. Proaspăt amenajată, piațeta unde a fost apoi instalată statuia lui Alexandru Lahovary avea, la rândul ei, o atmosferă patriahală, de periferie burgheză, aflată în Piața Lahovary.

Casa a fost comandată de inginerul și industriașul Bazil G. Assan și ridicată în stil neoclasic francez de arhitectul român Ion D. Berindey în anii 1906-1914. În Actul de fondare al noii construcții se specifică:

„Eu George A. Assan industriaș și astăzi Președinte al Camerei de

Actul de fondare al Casei Assan - 27 iunie/10 iulie 1904, București. B.A.R., A 2610

Comerț și Industrie din capitală, cum și deputat al Colegiului II din Județul Ilfov, născut în București la 2 mai 1862 și fiind cel mai mic dintre copiii scumpilor mei părinți, anume Alexandrina Assan născută Ștefănescu care, mulțămită Domnului se găsește încă în viață, și vrednicul de vecinică pomenire George Assan, cel ce aduce din străinătate încă de la anul 1853 cea dintâi mașină cu aburi, a întemeiat moara cu aburi și Fabrica de uleiuri vegetale ce și acum stă în ființă pe Șoseaua Ștefan cel Mare, aproape de Oborul din București, și care așezământ industrial a sporit mai apoi și, înzestrat cu toate trebuințele pentru fabricarea vâpșelor și a lacurilor, se stăpânește și se cârmuiește astăzi sub firma «Frații George Assan» de către mine în devălmășie cu fratele meu mai mare, inginerul mecanic Basile G. Assan».

Mai departe, arată că, alături de soția sa Florica (născută Petrini), au hotărât ca „duminică 27 iunie 1904, ...să dăm început la ridicarea din temelie a caselor ce amândoi... chibzuit-am să ni le clădim în București ... după planurile și desemnurile ... ce s-au întocmit de către arhitectul I. D. Berindey și cu a cărora punere în lucrare și ducere la îndeplinire este însărcinat meșterul constructor Robert Bammé”.

Suprafața terenului pe care a fost construită casa era de 5400 de metri, teren ce a rezultat în urma alipirii a două locuri de pe Calea Dorobanților, nr. 57 și 59, un loc cumpărat de la negustorul Friederich Goldwurm și celălalt de la Alexandrina Stavri Brătianu. Ridicată în anii 1906-1914 în stil neoclasic francez, casa a devenit destul de repede faimoasă, atât datorită aspectului său arhitectural, subliniat de scara somptuoasă din piatră, care coboară în grădină. Saloanele clădirii au fost decorate cu vitralii și marmură, iar fotoliile au fost capitonate cu piele de Cordoba sau mătase.

Cele cinci saloane aflate la interior aveau denumiri sugestive, reprezentative pentru decorațiunile alese. De pildă, *Sala Oglinzilor* avea pereții îmbrăcați în oglinzi încadrate în bronz, *Sala Zodiac* avea vitralii decorate cu toate semnele zodiacale, iar *Sala Edison* adăpostea un candelabru și chiar o lampă Edison originală. Celelalte două saloane purtau denumirea de *Sala de șah* și *Sala Consiliu*.

De asemenea, clădirea dispune și de o seră cu vitralii, o încăpere pe care nu foarte multe familii ale vremii și-o permiteau. Ușile originale ale clădirii s-au păstrat, acestea fiind dispuse pe șine, deschizându-se printr-un sistem de glisare.

Dincolo de ușa masivă din metal cu geamuri mate și grele este holul principal, luminat de sus de un vitraliu. Oglinzii imense reflectă prezentul prozaic și senzația este că din ele ar putea apărea, dintr-o dată, Assăneștii, pășind cu eleganța acelei lumi care a dat strălucire Micului Paris.

DE ARHITECTUL ROMÂN ION D. BERINDEY

Cel care a locuit în această casă, Bazil Assan, și-a făcut studiile la Liège, Belgia, și apoi la Montreux, Elveția. Bazil Assan a fost primul român care a făcut înconjurul lumii, fiind și unul dintre cei mai cunoscuți exploratori ai vremii. Expedițiile lui Bazil Assan au început în 1882, când, prin *Anul Geologic International*, se decide explorarea ținuturilor polare de pe pământ. Cercetătorul și inginerul suedez Salomon August Andrée propune în 1886 ca zonele polare să fie explorate cu ajutorul balonului, inițiativă care stârnește curiozitatea lui Bazil Assan, care pleacă cu balonul în expediție. Câțiva ani mai târziu, în 1897, Bazil Assan pleacă tot cu balonul în jurul lumii, „Călătoria împrejurul Pământului”. Expediția a durat 5 luni, din decembrie 1897 până în prima jumătate a anului 1898. B. Assan devine astfel primul român care face înconjurul lumii. Traseul său, de la vest la est, începuse din Constanța și a trecut prin Istanbul, Cairo, Ceylon, China, Japonia, Oceanul Pacific, SUA.

Cu puțin timp înainte de 1945, familia Assan vinde casa unui zarzavagiu (Păsărin) și pleacă din România.

În 1945 casa este naționalizată de regimul comunist și, printr-o întâmplare, Academia Română concesionează clădirea Assan care devine „Casa Oamenilor de Știință”, păstrând denumirea până astăzi. Simbol al măreției unei epoci, opera unui arhitect român de prestigiu, Casa ASSAN este în prezent declarată monument istoric și înscrisă în Lista monumentelor istorice din București, sector 1.

Gabriela Dumitrescu

MONUMENTALA BISERICĂ „ADORMIREA MAICII

Neagoe Basarab a fost, așa cum spun istoricii vremii, omul epocii sale. A fost un domnitor plin de evlavie și erudit, viteaz și dibaci în meșteșugul armelor și în organizarea armatei, un gospodar iscusit, politician desăvârșit, diplomat abil și un bun psiholog, cu reale calități de pedagog. Sprijinit de turci, la care se refugiase anterior, viitorul domn Neagoe Basarab a revenit cu ajutorul lui Mehmed Beg, aliatul Craioveștilor, și l-a învins pe Vlad cel Tânăr, domn al Țării Românești între 1510-1512, care a fost ucis.

La 23 ianuarie 1512 avea să fie înscăunat pe tronul Țării Românești cu sprijinul aceluiși Mehmed Beg. Domnia lui a coincis cu o perioadă

creștinii ortodocși și catolici. Pe locul în care Vlad Dracul a ridicat Mitropolia Țării Românești în 1438, Neagoe Basarab a hotărât, în 1512, să construiască o biserică de o frumusețe unică pe care a numit-o „mănăstirea domniei mele”. Domnitorul a făcut studii în Italia și Constantinople și se presupune că acolo l-a remarcat pe Manoli din Niaesia, un meșter armean cu o mare faimă. Adus în țară, Neagoe i-a încredințat construcția bisericii Mănăstirii Curtea de Argeș, punându-i la dispoziție o echipă strălucită de meșteri, calfe și ucenici. Manoli a ridicat biserica în 3 ani, între 1514-1517. Dimensiunile bisericii sunt: 18 m lungime, 10 m lățime și 25 m înălțime.

de frumoasă. Manole a încercat în zadar să găsească soluții de a coborî, dar a căzut și a murit. În acel loc, s-a creat un izvor, acolo aflându-se astăzi Fântâna Meșterului Manole. Toate aceste întâmplări sunt relatate de Vasile Alecsandri în balada *Monastirea Argeșului*, scrisă în 1874. Neagoe Basarab nu a apucat s-o vadă zăgrăvită și împodobită pentru că s-a stins din viață în 1521. Pictarea bisericii a fost reluată sub domnia ginerelui său, Radu de la Afumați. Pictura interioară a fost realizată de meșterul Dobromir din Târgoviște, care pictase și mănăstirea Dealu; sfântirea lăcașului a fost făcută în 1526. În cursul celor 600 de ani care s-au scurs, biserica a fost încercată

incinta mănăstirii și la Muzeul Național de Artă din București. Mănăstirea a fost resfințită la 12 octombrie 1886.

În 1874, autoritățile române se adresează lui Viollet-le-Duc pentru a obține colaborarea acestuia în vederea restaurării Mănăstirii Curtea de Argeș, care urma să devină necropola Regilor României. Mănăstirea fusese grav avariata de două incendii din 1866 și 1867. Cum reputatul arhitect francez avea diferite șantiere în curs, el îl recomandă pe cel mai competent dintre elevii lui și astfel André Lecomte du Nouÿ se deplasează în România, cu un contract semnat pentru doi ani. În realitate, din comandă în comandă, André

Biserica Episcopală din Curtea de Argeș (1859) - acuarelă de Carol Popp de Szathmary. B.A.R., Cabinetul de Stampe

pașnică, de mare strălucire culturală, cu un oarecare echilibru social-politic și, ca atare, domnul a putut să-și îndrepte atenția spre opera de organizare internă. Ca domn al Țării Românești, Neagoe Basarab a încurajat dezvoltarea comerțului și a meșteșugurilor, iar pe plan diplomatic a încercat să mențină relații de prietenie cu Ungaria. Totodată, a refăcut forța militară a Țării Românești. În vremea lui s-a fixat hotarul dintre Oltenia și Transilvania, acțiune care anunța timpuri moderne, apariția noțiunii de frontieră. În același timp, el a încercat să stabilească relații diplomatice cu Venetia și cu Roma și chiar să medieze conflictul dintre

Legenda construirii Mănăstirii Curtea de Argeș, legenda meșterului Manole, spune că tot ce construiau meșterii ziua, noaptea se dărâma și a doua zi trebuiau să o ia de la început. Într-o noapte, meșterul Manole a visat că dacă o va zidi pe prima care va veni să aducă de mâncare fratelui sau soțului (unuia dintre muncitori), construcția va rezista. Din păcate, a doua zi, Ana (soția lui Manole) a fost prima care a venit. A fost zidită de soțul său în timp ce acesta ofta și suspina și din acel moment lucrările au mers bine. La final, în timp ce Manole și ceilalți meșteri se aflau pe acoperiș, domnitorul a poruncit să li se ia schelele pentru a nu mai realiza niciodată o construcție atât

de mai multe incedii, cutremure și jefuiri, după care au urmat lucrări de refacere sub Șerban Cantacuzino în 1682. Biserica Mănăstirii Curtea de Argeș a fost refăcută în forma de astăzi între 1875-1886, la inițiativa regelui Carol I, după planurile arhitectului francez Andre Lecomte de Nouÿ. Această refacere, absolut necesară, a avut însă parte și de critici, mai ales din cauza faptului că a modificat ansamblul mănăstirii, prin înlăturarea zidului fortificat de la exterior și prin demolarea marii clopotnițe ridicate de Matei Basarab.

Pictura a fost refăcută de fratele arhitectului și terminată în 1885. Fragmente din pictura originală pot fi văzute în palatul episcopal din

Lecomte du Nouÿ urma să rămână în România până la sfârșitul vieții, ba chiar, la cererea lui, să fie înmormântat nu departe de biserica din Curtea de Argeș, opera lui capitală. Arhitectul francez a condus în România restaurarea a cinci monumente importante: Curtea de Argeș între 1875-1880, bisericile Trei Ierarhi în 1882 și Sfântul Nicolae în 1888 la Iași, Sfântul Dimitrie în 1889 la Craiova și biserica Mitropoliei din Târgoviște în 1890. Însă, de departe, cea mai cunoscută realizare este necropola regală de la Curtea de Argeș. Pictura originală a meșterului Dobromir nu a rezistat incendiilor și cutremurelor. Ea a fost refăcută în ulei la sfârșitul sec. XIX de pictorii

DOMNULUI” DIN CURTEA DE ARGES

francezi F. Nicolle, Ch. Renouard și argeșeanul N. Constantinescu. Tabloul votiv îl arată pe Neagoe Basarab și Doamna Despina, alături de cei șase copii ținând în mâini sfânta biserică. Icoanele sunt lucrate în mozaic, portretele domnitorilor și boierilor în ulei, iar altarul în onix și bronz aurit. Exteriorul bisericii are decorațiuni orientale.

În 1654, Mănăstirea Curtea de Argeș a fost vizitată de călătorul și preotul ortodox sirian Paul de Alep, care a scris: „Toate sculpturile și ornamentele de pe pereți și turnurile acestei biserici sunt acoperite cu aur și lapis lazuli și cu toate culorile posibile. Între fiecare doi stâlpi este câte o pictură de o frumusețe surprinzătoare, pictată pe

regale ale României, Carol I și Elisabeta, Ferdinand și Maria. Cele 12 coloane, ornamentate floral, reprezintă pe cei 12 apostoli. Decorația exteriorului este realizată în stil oriental.

Izvoarele istorice spun ca la Curtea de Argeș a avut loc canonizarea, la 16 august 1517, a Sfântului Ierarh Nifon (+1508), Patriarh al Constantinopolului și Mitropolit al Munteniei (1500-1505). De aici, moaștele sale, așezate într-un sicriu de argint, placat cu aur, au fost trimise la Mănăstirea Dionisiu de la Muntele Athos. Tot în acest lăcaș s-a refugiat Sfântul Cuvios Martir Sofronie de la Cioara, unul dintre apărătorii credinței ortodoxe din Transilvania.

Macheta Mănăstirii Curtea de Argeș

a fost prezentată la Expoziția Universală de la Paris din 1900 și aproape nu există pliant sau album despre România care să nu aibă o fotografie cu această bijuterie arhitecturală care este biserica Mănăstirii Curtea de Argeș.

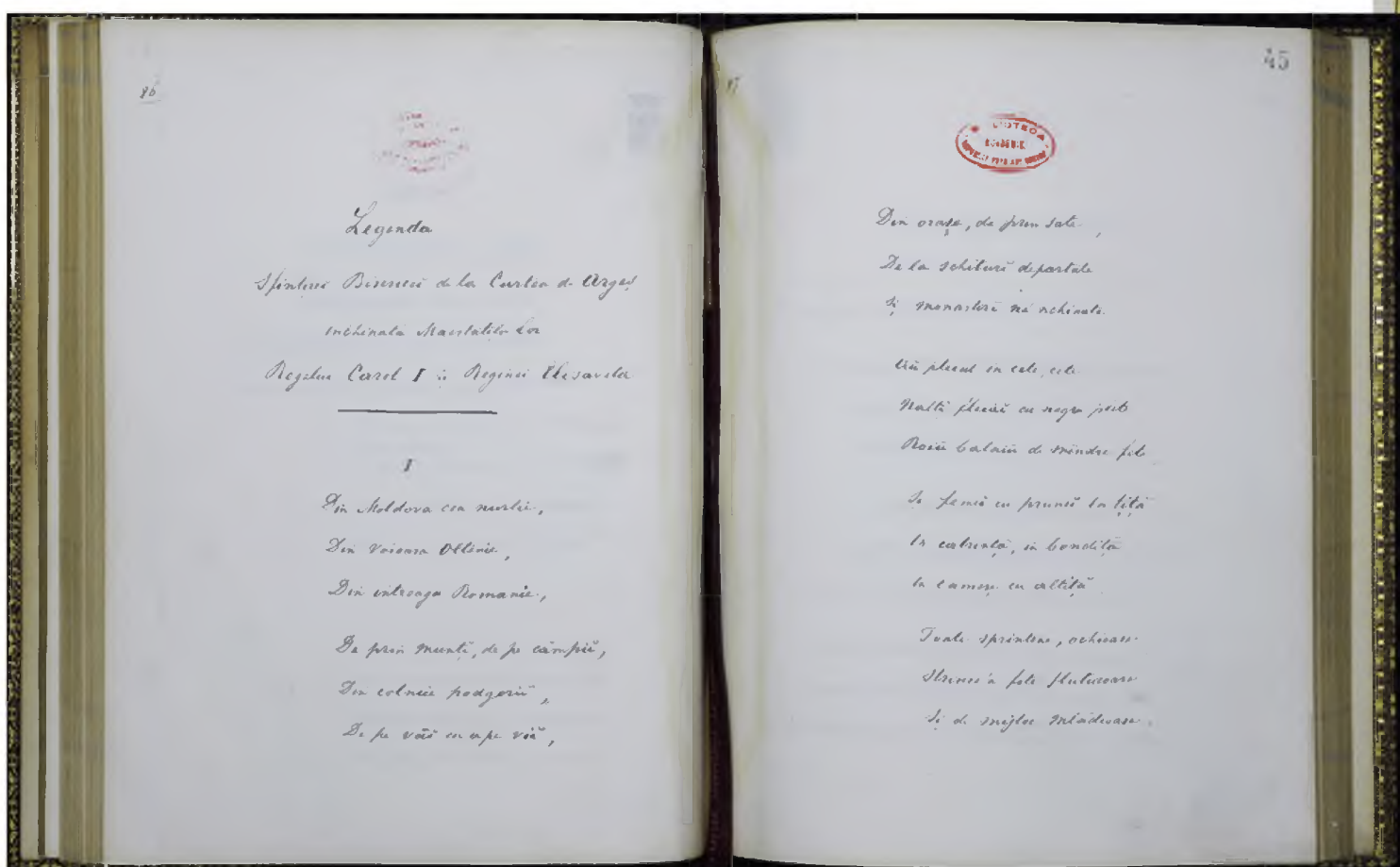
Acest monument, reprezentativ pentru arta medievală românească, a devenit un simbol al Țărilor Române, constituind chiar modelul pavilionului provinciilor danubiene la Expoziția Universală din Paris, în 1900. Deciziile arhitecturale luate de André Lecomte du Noüy în opera de restaurare a monumentelor

Domnitorul Neagoe Basarab (Ms. rom. 3572)

din România au făcut obiectul unor nenumărate polemici, chiar din timpul lucrărilor. Reproșul principal care i s-a adus se referă în primul rând la decorația interioară a bisericii Curtea de Argeș, unde fresca de origine, pictată în 1526 de Dimitrie Zugravu (uneori numit și Dobromir ot Târgoviște), care se găsea într-o stare de distrugere avansată, a fost înlocuită printr-o pictură modernă, în gustul secolului al XIX-lea. Trebuie însă să ținem seamă de condițiile care i-au fost impuse, pentru că biserica, devenind necropola regiilor României, aceștia trebuiau să fie reprezentați în postură de ctitori.

Maria Bendechi

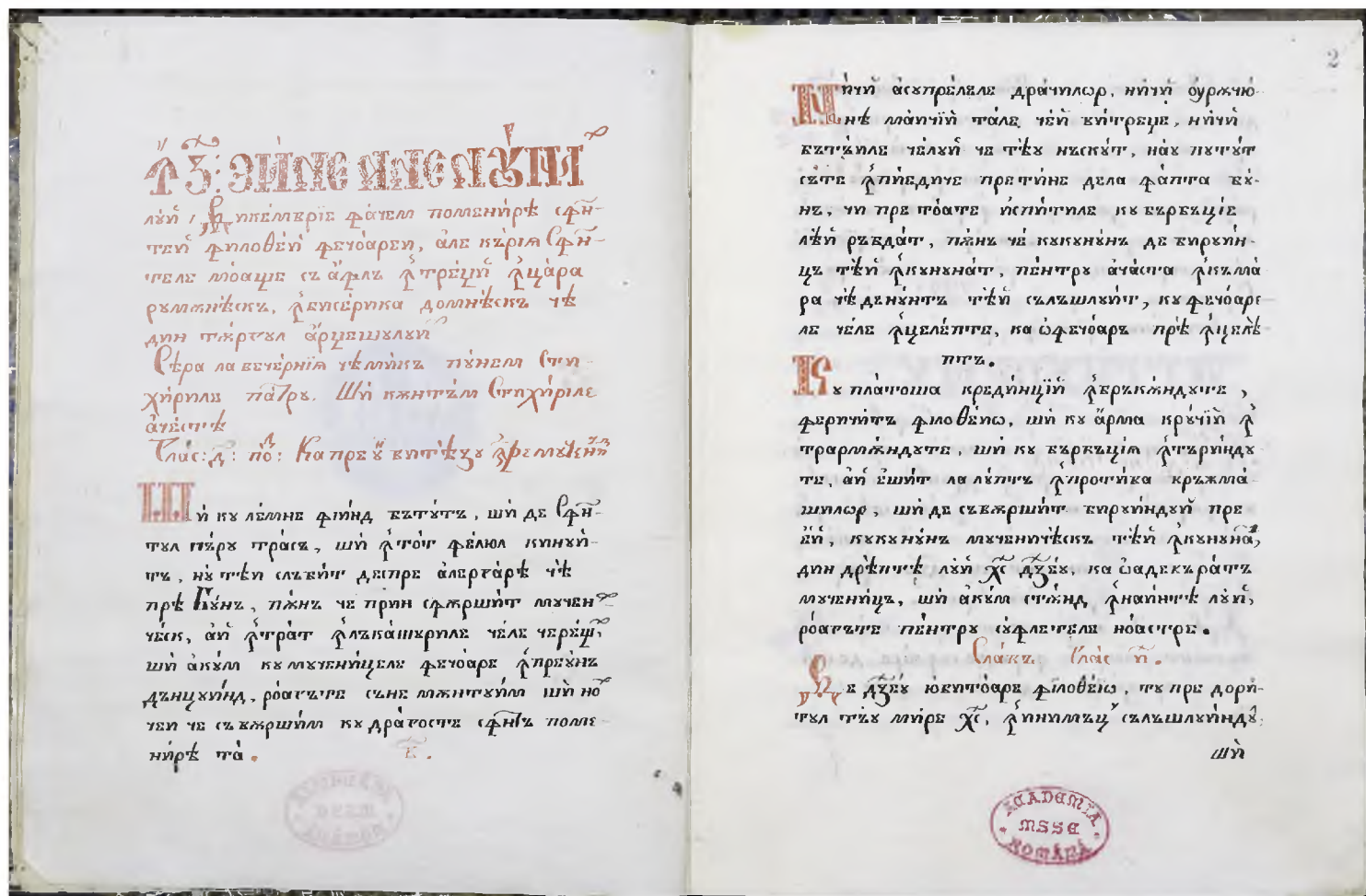

Vasile Alecsandri, Legenda Sfinților Bisericii de la Curtea de Argeș închinată Majestăților Lor Regelui Carol I și Reginei Elisabeta.

amândouă părțile de artiști cretani. În vârful cupolei e zugrăvit Domnul nostru Isus Christos; coroana-i de aur curat”.

Biserica este așezată pe o temelie din blocuri de piatră cu o suprafață mai mare decât a celei desfășurate a locașului; platforma se termină pe toate laturile cu motive florale (crini de piatră). Arhitectura exterioară a împrumutat elemente din moscheile orientale, dar a fost influențată și de stilul mănăstirilor ortodoxe românești; marmura de construcție a fost adusă din Grecia. Pereții exteriori sunt despărțiți în două părți printr-un brâu de zidărie împletit; în partea de jos sunt ferestre dreptunghiulare cu marginea dantelată, iar în partea de sus sunt panouri cu discuri și rozetă, în interiorul cărora sunt alte discuri mai mici.

La loc de frunte se află *Evanghelia* scrisă cu litere de aur de regina Elisabeta. În pronaos, ai cărui stâlpi interiori susțin o turlă pe mijloc și două turnulețe laterale răsucite se află criptele lui Neagoe Basarab, Radu de la Afumați și ale cuplurilor

Slujba Sfintei Filofteia de la Biserica Domnească cea din Târgul Argeșului.

OCTAVIAN GOGA - „POETUL PĂTIMIRII NOASTRE”

Militând pentru eliberarea națională a românilor din Transilvania, Octavian Goga a desfășurat o importantă activitate politică în cadrul Partidului Național Român; a întemeiat revista „Țara noastră”, ca publicație pentru popor a *Astrei* (1907). Lupta tot mai susținută a poetului pentru drepturile naționale și sociale ale românilor ardeleni îi atrage arestarea și primul proces de presă (1911), soldat cu condamnarea și detenția la Seghedin (1912). Din acest motiv a trecut munții și a plecat în România. Stabilit la București, a devenit unul dintre animatorii Ligii Unității Politice a Tuturor Românilor, militând pentru intrarea României în Primul Război Mondial de partea Antantei, pentru eliberarea teritoriilor românești aflate sub stăpânire austro-ungară și desăvârșirea unității naționale-statale. Articolele din volumul „Strigăte în pustiu” (1915) și poemele din volumul „Cântece fără țară” (1916), care exprimă retorica momentului, alternează virulența cu ardoarea patriotică. Intrarea României în Primul Război Mondial (1916) l-a determinat pe poetul pătimirii noastre să se înroleze, în 1917, ca simplu soldat pe frontul din Dobrogea. A editat, în refugiul de la Iași, împreună cu mai mulți scriitori, precum Mihail Sadoveanu, Alexandru Vlahuță și Lucian Blaga, ziarul „România” (1917-1918). I s-au încredințat o serie de misiuni diplomatice la Paris și Londra, lucrând în cadrul Consiliului Național Român, în vederea determinării marilor puteri de a recunoaște desăvârșirea unității statale românești. Poezia lui Octavian Goga a produs un entuziasm zguduitor în rândul maselor, afirmându-se ca poet, dar și ca luptător pentru cauza care o servea. Despre contribuția lui la înfăptuirea unității naționale a tuturor românilor, vorbește presa acelei vremi în care publică numeroase articole și poezii, făcându-se purtătorul de steag în bătălia pentru realizarea acestui vis, așa cum spun și versurile sale: „N-auzi cum strigă Basarabii/ Blestemul zilelor ce vin./ Cum sună-n buciom pârcălabii/ De la Soroca la Hotin?/ Eu simt cum

matca mea tresare/ De-al amintirilor șuvoi./ Arcașii lui Ștefan cel Mare/ Îmi cer azi moaștele-napoi/... Nedumerirea mă supune/ Când rostul patimii v-ascult./ Căci inima nu-mi poate spune/ Pe care să vă plâng mai mult ”.

Un moment important pentru anul 1917 este participarea lui Octavian Goga la misiunea de atragere ca voluntari pe front a prizonierilor români din Rusia care luptaseră în armata austro-ungară. În urma discuțiilor care au avut loc cu aceștia, a fost dat publicității *Manifestul de la Darnița* (localitate de lângă Kiev), al cărui mesaj mărturisește prezența spiritului lui Goga: „ne-am convins definitiv că nouă ca români nu ne mai e posibilă existența în cadrele statului Austro-Ungar. Noi, care în limbă, în cultură, în structura socială și în întreaga ființa noastră etnică și politică formăm un trup unic și nedespărțit cu toate celelalte părți constitutive ale națiunii române, cerem cu voință neștrămutată încorporarea noastră în România liberă, pentru a forma împreună cu ea un singur stat național românesc” („România”, 14 mai 1917).

Sosirea voluntarilor ardeleni și bucovineni la Iași a fost salutată cu entuziasm de toți românii, printre care se aflau și numeroși originari din Bucovina și Transilvania. În cuvântul său de întâmpinare, Goga exprima imensa bucurie, nu numai a lui, pentru venirea lor la „ideea-mamă din care s-a născut însuși crezul sufletesc al neamului [...], pentru care conștiința unității e suprema dogmă [...] Cu voi trec batalioanele morților, nesfârșitele batalioane îndurerate ale istoriei noastre. Vin popii și ciobanii din bătrâni care au păstrat la Olt și la Murăș o lege românească, vin cărturari din criptele de la Blaj și Sibiu, vine Șincai cu cronică lui și Andrei Mureșeanu cu strigările coardelor sfărâmate, lancu cu legionarii de la Abrud, vin cu toții – toate vibrările sufletului nostru din Ardeal, cântecele de la plug, zvonurile din pădure, – toate tremură în văzduh când se va rosti jurământul vostru sub steagul Țării Românești” („România”, 7 iunie 1917). Implicarea lui Octavian Goga în politică pentru slujirea ideii naționale o probează și faptul că în discursul la primirea sa în Academia Română, închinat memoriei lui George Coșbuc, al cărui loc lăsat vacant urma să-l ocupe, ideea națională se situa în centrul atenției: „Unitatea națională de astăzi este încoronarea unei opere de străduinți necurmăte. Ea a venit ca o rezultantă a frământărilor de ieri, ca o consecință logică a unui proces normal de evoluțiune, un ultim acord într-o simfonie. [...] Neamul nostru și-a răscumpărat în cursul vremii existența pe prețul unor jertfe și încordări mari. După gloria proaspătă din tinerețe, înclinată de razele legendei, vitregia sorții i-a fărâmițat, sub diverse stăpâniri străine, tot atâtea pietre pe pieptul lui, care i-au oprit respirația liberă veacuri de-a rândul. Granițele înfipte în încheieturile

acestui organism din copilărie au durut ca niște piroane în carne și au fost mai primejdioase ca orice boală vremelnică, fiindcă au stânenit în permanență creșterea unui trup viguros. Am trăit perioade tulburi de apăsare, sub loviturile lor ar fi putut ușor să intervie stingerea noastră. Totdeauna însă, cu rezistența îndârjită a organismelor robuste, masele românești de pretutindeni au păstrat, și în cele mai oropsite zile, instinctul sigur al unei înrudirii organice. Unitatea de suflet ni s-a menținut astfel fără știrbire de-a lungul vremii” (Octavian Goga, *Precursori*, Editura Cultura Națională, București, 1930). N. Iorga a realizat o strălucită sinteză a personalității lui Octavian Goga, preocupat de trei aspecte majore: „Înăi, în loc de a căuta rostul românilor de dincolo de Carpați în cadrele monarhiei austro-ungare, așa cum era sau așa cum unii visători voiau s-o prefacă, dl. Octavian Goga a înțeles, a spus limpede, a susținut împotriva tuturor și cu riscul libertății sale și a întregii cariere acolo, că românii nu sânt făcuți acolo pentru a trăi în cadrele unei vechi monarhii medievale, ci pentru a trăi în țara lor viața lor liberă. În al doilea rând, această luptă d. Octavian Goga nu a înțeles să o ducă numai acolo,

între marginile înguste ale unei patrii provinciale, ochii săi, de la început, s-au întors către Țara Românească liberă, de care a rămas nedespărțit în toată acțiunea sa revoluționară. În al treilea rând, în loc să creadă că fericirea în libertate a poporului românesc se capătă printr-o asociație între câțiva advocați, medici și directori de bancă, dumnealui a înțeles că această luptă nu se poate purta decât sprijinindu-se pe masele însuflețite...” (Ion Dodu Bălan, *Octavian Goga - Monografie*. București, Ed. Minerva, 1971, p. 146).

Claudia Nichita

TEZAU - Foaie a
Bibliotecii Academiei Române.
Calea Victoriei Nr. 125,
Sector 1, București
COLEGIUL DE REDACȚIE
Redactor șef:
Petre Mihai Băcanu
Redactori:
Gabriela Dumitrescu,
Lorența Popescu,
Oana Lucia Dimitriu,
Luminița Kövari,
Carmen Albu
Tehnoredactare/Prezentare grafică:
Hașegan Ștefan Dumitru
Gabriela Dumitrescu

Tezaur (București)
ISSN 2784 - 062X ISSN-L 2784 - 062X